

Οδηγός

πνευματικής ιδιοκτησίας για μαθητές Δημοτικού

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

HELLENIC
COPYRIGHT
ORGANIZATION
MINISTRY OF CULTURE & SPORTS

Εισαγωγή

Ο Οδηγός που κρατάς στα χέρια σου είναι μέρος μιας σειράς ενημερωτικών Οδηγών του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Σκοπό έχει να δώσει απαντήσεις σε κάποια βασικά ερωτήματα που μπορεί να έχεις για την πνευματική ιδιοκτησία.

Πριν τον διαβάσεις να έχεις στο μυαλό σου το εξής: Καθένας από εμάς, εσύ, οι φίλοι σου, οι συμμαθητές σου, οι γονείς σου είναι δημιουργοί. Όλοι δημιουργούμε! Και όλοι κάνουμε χρήση έργων που έχουν δημιουργήσει κάποιιοι άλλοι.

Η πνευματική ιδιοκτησία υπάρχει για να μπορούν οι άνθρωποι που δημιουργούν να συνεχίσουν να δημιουργούν. Για να μπορούμε όλοι να συνεχίσουμε να διαβάζουμε βιβλία, να ακούμε τραγούδια, να βλέπουμε ταινίες.

Ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας ως ο αρμόδιος φορέας μεριμνά για τον σεβασμό του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας με διάφορους τρόπους. Για όποια ερωτήματα έχεις σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία μπορείς να επικοινωνήσεις μαζί μας ή να επισκεφθείς την ιστοσελίδα μας.

Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας
Απρίλιος 2023

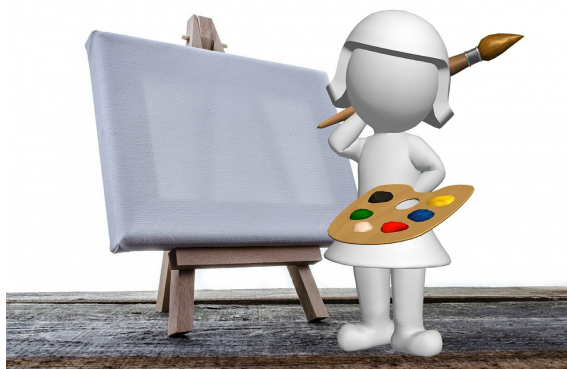
Ο Ορφέας, το πολυτάλαντο χταπόδι, είναι ο πρωταγωνιστής μας.

Γιατί η πνευματική ιδιοκτησία είναι σημαντική;

Όταν δημιουργείς κάτι, δεν είσαι περήφανος για το έργο σου;

Όταν κάνεις μια εργασία, μια ζωγραφιά, ένα σκίτσο, όταν γράφεις ένα ποίημα για τη μητέρα σου στο πλαίσιο της Γιορτής της Μητέρας ή όταν γράφεις ένα άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σου, δεν νιώθεις ιδιαίτερα δημιουργικός;

Και πώς θα νιώσεις εάν όλα αυτά που δημιουργείς, τα οποία είναι έργα, μια μέρα τα αντιγράψει κάποιος, δηλαδή τα 'κλέψει', και τα χρησιμοποιήσει χωρίς την άδειά σου;

Εδώ είναι που η πνευματική ιδιοκτησία αποδεικνύεται χρήσιμη. Η πνευματική ιδιοκτησία σου δίνει τη δυνατότητα να εμποδίσεις άλλους ανθρώπους από το να αντιγράψουν το έργο σου και να το χρησιμοποιήσουν

ή να το εκμεταλλευτούν ενδεχομένως με τρόπο που δεν σου αρέσει.

Η πνευματική ιδιοκτησία σου δίνει το δικαίωμα να ελέγχεις τι μπορούν να κάνουν οι άλλοι και τι όχι με το έργο σου. Όπως δεν επιτρέπεται σε κανέναν να κλέψει ό,τι σου ανήκει, ό,τι είναι δικό σου, έτσι δεν επιτρέπεται να σου πάρει και ό,τι έχεις δημιουργήσει και να το χρησιμοποιήσει, όπως εκείνος θέλει, εάν δεν έχει πάρει προηγουμένως την άδειά σου.

Ωραία, άρα είναι σημαντική η πνευματική ιδιοκτησία. Αλλά τί ακριβώς είναι ‘πνευματική ιδιοκτησία’;

Ας τα πάρουμε ένα-ένα. Ιδιοκτησία είναι όταν μας ανήκει κάτι, όπως ένα κομμάτι γη, ένα αυτοκίνητο, το σπίτι μας, η τσάντα μας, τα ρούχα μας. Όλα αυτά είναι υλικά πράγματα, δηλαδή πράγματα που μπορείς να πιάσεις και να ακουμπήσεις.

Πολλές όμως από τις καθημερινές μας απολαύσεις βασίζονται στην ιδέα κάποιων ανθρώπων. Ένα βιβλίο, ένα τραγούδι, μια ταινία, ένα παιχνίδι στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, όλα αυτά ξεκίνησαν από μια ιδέα. Όταν οι

ιδέες μετατρέπονται σε κάτι συγκεκριμένο, μια μουσική, ένα βιβλίο, μια ζωγραφιά, τότε γίνονται έργα. Και τα έργα αυτά ανήκουν σε αυτόν που τα δημιούργησε, που τους έδωσε τη συγκεκριμένη μορφή. Όλα αυτά τα έργα είναι αντικείμενο ιδιοκτησίας. Και επειδή ξεκίνησαν ως ιδέες στο μυαλό κάποιου, η μορφή αυτής της ιδιοκτησίας ονομάζεται πνευματική ιδιοκτησία.

Ένα παράδειγμα...

Πάρε για παράδειγμα τη μουσική. Έχεις ένα cd με τα τραγούδια του αγαπημένου σου τραγουδιστή. Τη μουσική και τα τραγούδια δεν μπορείς να τα πιάσεις, μπορείς, ωστόσο, να τα ακούσεις. Μπορεί το cd να ανήκει σε εσένα που το αγόρασες ή σου το έκαναν δώρο αλλά το τραγούδι ανήκει σε αυτόν που το δημιούργησε. Σε αυτόν που έγραψε τους στίχους και τη μουσική.

Μπορείς να χαρίσεις σε έναν φίλο σου το cd ή να αποφασίσεις να το πετάξεις, γιατί δεν σου αρέσει πια. Αυτό δεν σημαίνει ότι μπορείς να πάρεις τη μουσική και να την αλλοιώσεις ή να αλλάξεις τους στίχους και να τα ανεβάσεις στο διαδίκτυο. Εάν το κάνεις αυτό, ουσιαστικά προσβάλλεις την πνευματική ιδιοκτησία του δημιουργού.

Ιδιαίτερα σήμερα που κάνουμε τόσο συχνά χρήση του διαδικτύου, όπου μπορούμε να βρούμε σχεδόν τα πάντα,

η αντιγραφή είναι τόσο εύκολη, ώστε πολλές φορές νομίζουμε ότι επιτρέπεται κίολας.

Λάθος.

Εάν δεν έχεις την άδεια του δημιουργού, δεν επιτρέπεται να «κατεβάζεις» τραγούδια, ταινίες και προγράμματα από το διαδίκτυο, ούτε φυσικά να «ανεβάζεις» έργα που έχουν δημιουργήσει άλλοι, εάν δεν έχεις λάβει την άδειά τους.

Και ποιος κερδίζει από την πνευματική ιδιοκτησία;

Πολλοί δημιουργοί βγάζουν με τα έργα τους τα προς το ζην, ζουν δηλαδή από αυτά και προσφέρουν δουλειές και σε άλλους ανθρώπους.

Πολλοί άνθρωποι έχουν δουλέψει σκληρά για να δημιουργήσουν τη μουσική που ακούς ή το ηλεκτρονικό

παιχνίδι που παίζεις ή την ταινία που βλέπεις και ξαναβλέπεις. Οι άνθρωποι αυτοί δεν αναγνωρίζονται ως οι δημιουργοί και δεν πληρώνονται για τον κόπο τους, εάν 'κλέβουμε' τις δημιουργίες τους.

Σεβόμενοι το έργο των δημιουργών επιβραβεύουμε τον κόπο τους και τους βοηθάμε να διανέμουν τα έργα τους, χωρίς να φοβούνται ότι θα τους αντιγράψουν παράνομα. Τους βοηθάμε, επίσης, να δημιουργήσουν και άλλα έργα. Αυτό με τη σειρά του βοηθά να απολαμβάνουμε ακόμη περισσότερο πολιτισμό, γνώση και ψυχαγωγία σε όλον τον κόσμο.

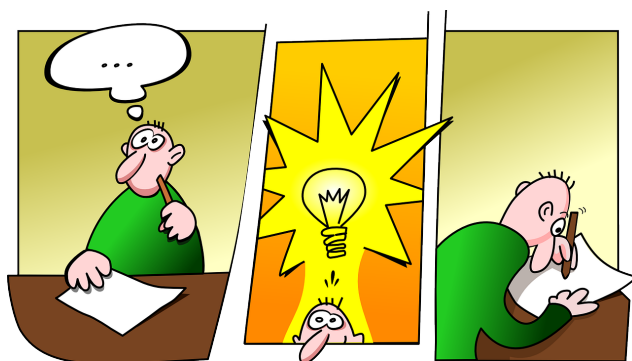
Τί προστατεύει η πνευματική ιδιοκτησία;

Η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύει όλα τα πρωτότυπα έργα, τα οποία έχουν μια συγκεκριμένη μορφή.

Πρωτότυπα είναι τα έργα που αποτελούν προσωπική πνευματική δημιουργία του δημιουργού.

Μπορεί να είναι λογοτεχνικά έργα (π.χ. ένα ποίημα, ένα μυθιστόρημα), μουσικά, θεατρικά, έργα ζωγραφικής, χορογραφίες, ταινίες αλλά ακόμη και αρχιτεκτονικά σχέδια και προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Πρόσεξε: Η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύει έργα που έχουν κάποια μορφή (όπως αυτά που αναφέραμε παραπάνω)· οι ιδέες μόνο δεν προστατεύονται.

Ένα παράδειγμα: Εάν ζητήσει ο δάσκαλός σου να ζωγραφίσεις κάτι και έχεις την ιδέα να ζωγραφίσεις το Γεφύρι της Πλάκας, δεν μπορείς να απαγορεύσεις σε οποιονδήποτε άλλον να ζωγραφίσει το συγκεκριμένο Γεφύρι. Εάν ζωγραφίσεις, όμως, το Γεφύρι της Πλάκας και κάποιος άλλος αντιγράψει ακριβώς τη ζωγραφιά σου, τότε αυτό μπορείς να μην του το επιτρέψεις.

Τί δεν προστατεύεται;

Εκτός από τις ιδέες, δεν προστατεύονται οι μαθηματικοί τύποι, οι διαδικασίες και οι μέθοδοι, γιατί αυτό δεν θα επέτρεπε την εξέλιξη και την πρόοδο.

Φαντάσου ένας σπουδαίος μαθηματικός να είχε διατυπώσει ένα θεώρημα, η εφαρμογή του οποίου να ήταν σημαντική για την πρόοδο της κοινωνίας και να μην μπορούσαμε να το χρησιμοποιήσουμε. Επίσης, δεν προστατεύονται από την πνευματική ιδιοκτησία οι πληροφορίες που δεν περιλαμβάνουν καμιά πρωτοτυπία, οι ειδήσεις και τα απλά γεγονότα.

Δηλαδή δεν μπορώ να χρησιμοποιήσω κανένα έργο που βρίσκω παρά μόνο αυτά που δεν προστατεύονται;

Δεν είναι έτσι ακριβώς. Υπάρχουν ορισμένες εξαιρέσεις, δηλαδή σε κάποιες περιπτώσεις μπορείς να χρησιμοποιήσεις ακόμη και έργα που προστατεύονται, χωρίς να είναι απαραίτητο να πάρεις προηγουμένως άδεια, αρκεί να τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις του νόμου.

Για να καταλάβεις: Ο δάσκαλός σας σάς έχει αναθέσει μια εργασία για το σχολείο. Στο πλαίσιο της εργασίας σου αυτής μπορείς να χρησιμοποιήσεις ελεύθερα στίχους από κάποιο γνωστό ποίημα;

Μπορείς! Αρκεί να αναφέρεις τον δημιουργό και την πηγή του. **Αλλά πρόσεξε:** Μπορείς μόνο για τη συγκεκριμένη εργασία που σας ανέθεσε ο δάσκαλός σας για το σχολείο.

Αυτό που δεν μπορείς να κάνεις είναι να δημιουργήσεις ένα δικό σου ποίημα χρησιμοποιώντας αποσπάσματα ποιημάτων άλλων και να το ‘ανεβάσεις’ στο διαδίκτυο. Σε αυτήν την περίπτωση θα πρέπει να ζητήσεις την άδεια του δημιουργού.

Πόσο διαρκεί η πνευματική ιδιοκτησία;

Η πνευματική ιδιοκτησία δεν διαρκεί για πάντα. Τί σημαίνει αυτό; Διαρκεί από τη στιγμή που θα

δημιουργηθεί το έργο και για 70 χρόνια μετά από τον θάνατο του δημιουργού.

Παράδειγμα: Εάν κάποιος γράψει ένα βιβλίο, όταν είναι 19 χρονών το έτος 1950 και πεθάνει όταν είναι 79 χρονών το έτος 2010, η πνευματική ιδιοκτησία διαρκεί αλλά 70 χρόνια μετά, δηλαδή μέχρι το 2081 (τα 70 χρόνια υπολογίζονται από το επόμενο έτος, δηλαδή στη συγκεκριμένη περίπτωση από την 1.1.2011).

Και τί συμβαίνει μετά; Μπορώ να χρησιμοποιώ ελεύθερα το έργο του δημιουργού;

Ναι. Όταν παύσει να ισχύει η πνευματική ιδιοκτησία, τότε μπορείς να κάνεις ό,τι επιθυμείς με αυτά τα έργα, χωρίς να ζητήσεις την άδεια από κανέναν. Πρόσεξε μόνο μην βάλεις το δικό σου όνομα στο έργο. Το έργο δεν γίνεται δικό σου! Απλά μπορείς να το χρησιμοποιήσεις ελεύθερα.

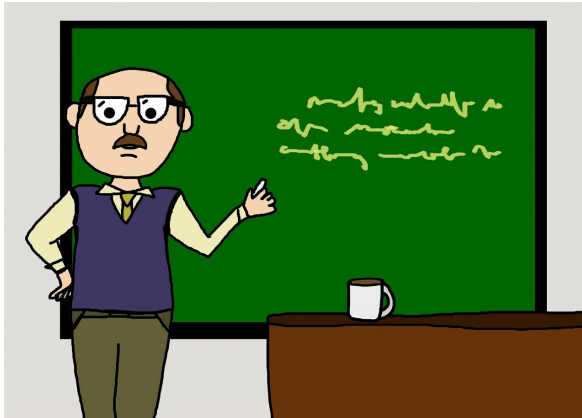
Ποιον προστατεύει η πνευματική ιδιοκτησία;

Η πνευματική ιδιοκτησία υπάρχει από τη στιγμή και μόνο που κάποιος θα δημιουργήσει ένα πρωτότυπο έργο, όποια μορφή και αν έχει αυτό. Μόνο όμως ο δημιουργός, δηλαδή αυτός που δημιούργησε το έργο, μπορεί να προστατευθεί από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Τις περισσότερες φορές είναι εύκολο να αναγνωρίσεις ποιος δημιούργησε κάτι, καθώς αναφέρεται το όνομά

του, όπως για παράδειγμα σε ένα βιβλίο αναφέρεται ο συγγραφέας του στο εξώφυλλο.

Και τί γίνεται με τα έργα μου που κάνω στο σχολείο μαζί με τους συμμαθητές μου;

Πολλές φορές μέσα στην τάξη ο δάσκαλος αναθέτει σε μια ομάδα μαθητών να δημιουργήσουν από κοινού ένα έργο. Στην περίπτωση αυτή καθένας από την ομάδα θεωρείται ότι είναι συνδημιουργός, δηλαδή ότι δημιούργησε μαζί με τους άλλους το συγκεκριμένο πνευματικό έργο.

Τί μπορεί να πάθω εάν προσβάλλω δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας;

Μπορεί να σκεφτείς ότι, επειδή πολλοί «κατεβάζουν» ταινίες ή τραγούδια παράνομα ή επειδή κάποιος μπορεί να αντιγράφουν έργα άλλων και να τα παρουσιάζουν ως δικά τους, αυτό επιτρέπεται. Ίσως σκέφτεσαι, επίσης, πως ό,τι είναι στο διαδίκτυο είναι ελεύθερο να το κάνεις ό,τι θέλεις. Λάθος. Είναι παράνομο και ο νόμος προβλέπει κυρώσεις (ποινές) για όποιον τον παραβιάζει.

Αυτό, ωστόσο, που πρέπει να σε απασχολεί περισσότερο από τις κυρώσεις που προβλέπει ο νόμος είναι το γεγονός ότι με αυτόν τον τρόπο αφαιρείς από τον δημιουργό αλλά και από εκείνον που τραγουδάει ή παίζει μουσική ή τον αγαπημένο σου ήρωα σε μια ταινία εισόδημα από το οποίο ζει. Είναι το ίδιο σαν να παίρνει κανείς το χαρτζιλίκι από την τσέπη σου, ενώ εσύ δεν τον βλέπεις. Το γεγονός ότι δεν τον βλέπεις, δεν σημαίνει ότι αυτό που κάνει δεν είναι παράνομο.

Αν έχεις και άλλα ερωτήματα για την πνευματική ιδιοκτησία μπορείς να επικοινωνείς μαζί μας (213 214 7800 ή info@ori.gr) ή να επισκέπτεσαι την ιστοσελίδα που έχει δημιουργήσει ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας για την εκπαίδευση, copyrightschool.gr.

μην ξεχάσεις να
επισκεφθείς και
την ιστοσελίδα μου

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Μετσόβου 5, 106 82 Αθήνα
T: 213 214 7800, protocol@opi.gr
opi.gr

enjoylegal

